

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Ифтихори Амонкул дар мавзуи «Чанбаҳои ҳунари ва вижагии жанри ашъори Мастон Шерали» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2.Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) пешниҳод шудааст.

Дар адабиётшиносии тоҷик то кунун таҳқиқоти ҷомеаи муфасссале перомунӣ рӯзгор ва осори Мастон Шерали, хосса ҳунари шоирӣ вай анҷом наёфтааст. Аз ҷониби диссертант Ифтихори Амонкул ба риштаи таҳқиқи қашда шудани мавзуи мазкур айнаи муддао буда, саҳифаи тозаеро дар адабиётшиносии тоҷик боз хоҳад кард. Диссертатсия аз муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, 4 боб, 14 фасл ва 5 зерфасл, ҳулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва наشري таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия таҳия гардидааст.

Қисми асосии диссертатсия ба таҳқиқи ҳамаҷонибаи зиндагӣ, мероси адабӣ, вижагии жанри, мавзӯи ва бадеии ашъори шоирӣ маъруфи тоҷик Мастон Шерали бахшида шуда, аз нигоҳи сохтор ва мазмун ба талаботи таҳқиқоти илмӣ ҷавобгӯ мебошад. Муаллиф бо таъя ба сарчашмаҳои муътамад ва таҳлили мустақили ашъори шоир тавонистааст моҳияти эҷодии Мастон Шералиро дар заминаи таҳаввули адабиёти солҳои 60-80-уми асри XX баррасӣ намояд.

Боби аввали диссертатсия «Ҷойгоҳи Мастон Шерали дар адабиёти солҳои 60-80-уми садаи XX» номгузори шуда, аз 3 фасл таркиб ёфтааст. Фасли нахустини ин боб «Вазъи адабиёти солҳои 60-80-уми асри XX» унвон дошта, дар он рушди таҳаввули адабиёти ин давра ва муваффақияти ҷеҳраҳои адабии он мавриди таҳқиқи баррасӣ қарор гирифтааст ва ҷойгоҳи шоир дар адабиёти давр муайян карда шудааст. Дар ин замина муҳити адабии замон, равандҳои иҷтимоиву фарҳангӣ ва таъсири онҳо ба ташаккули ҷаҳонбинии шоир мавриди таҳқиқи қарор гирифтаанд. Фасли дуюми рисола ба таҳқиқи «Зиндагиномаи Мастон Шерали» равона шудааст. Ин фасл низ, дорои арзиши илмӣ буда, дар он ташаккули шахсият ва камолоти эҷодии ӯ мушаххас нишон дода шудааст. Тавсифи мероси адабӣ бо зикри фаъолияти кории шоир муназзам пешниҳод шудааст.

Боби дувуми диссертатсия ба таҳқиқи мавқеи жанрҳои адабӣ дар эҷодии Мастон Шерали бахшида шуда, аз лиҳози сохторӣ муназзам ва аз ҷиҳати мазмуну муҳтаво фарогир мебошад. Муаллиф бо таъя ба осори назариявӣ, аз ҷумла дидгоҳҳои адабиётшиносони шинохта, масъалаи жанр ва қарбурди онро дар адабиёти тоҷик баррасӣ намуда, бо далелҳои қонеъкунанда мавқеи истилоҳи «жанр»-ро ҳамчун «гуна» ё «навъ»-и бадеӣ асоснок месозад. Дар зерфаслҳои вижагии ғазал, рубоӣ, дубайтӣ ва шеърӣ озодаи шоир таҳлил гардида, маҳорати ҳунари, тасвиروفарӣ ва

навҷӯии эҷодкор бо далелҳои мустанад собит карда шудааст. Хусусан, баррасии шеъри озод ва ҷаҳорпораҳо нишон медиҳад, ки муҳаққиқ тавонистааст, робитаи мазмуну шакл, суннату навгароиро бо назари илмӣ таҳлил намояд. Дар маҷмӯъ, боби мазкур дорои арзиши илмӣ, таҳлили амиқ ва ҳулосаҳои мантикист, ки барои шинохти ҷойгоҳ ва саҳми Мастон Шералӣ дар рушди жанрҳои шеърӣ адабиёти муосири тоҷик аҳаммияти назаррас дорад.

Боби сеюми диссертатсия таҳти унвони «Вижагиҳои мавзӯӣ ва бадеии ашъори Мастон Шералӣ» унвон шудааст, ки аз ҳафт фасли мантиқан пайванд иборат мебошад. Сохтори боб мутаносиб буда, ҳар фасл ба таври мустақил як ҷанбаи муҳимми эҷодӣи шоирро фаро мегирад ва дар маҷмӯъ, симои ҳунарии ӯро ба таври низомманд муаррифӣ мекунад. Муҳаққиқ бо таъя ба намунаҳои мушаххаси шеърӣ гуногунҷанбагии доираи мавзӯҳоро нишон дода, собит менамояд, ки интиҳоби мавзӯ дар осори шоир огоҳона ва дорои заминаи зебоишинохтист. Дар зербобҳо рисоланавис оид ба лирикаи ошиқонаи шоир, шеърҳои иҷтимоӣ, ҷойгоҳи арзишҳои миллӣ, ватандӯстӣ ва эҳтиром ба модар ва хусусиятҳои забонӣ, сабкӣ ва воситаҳои тасвири бадеӣ бахшида шуда, бо таҳлили ташбеҳ, истиора, такрор ва дигар санъатҳои лафзӣ маънавий маҳорати ҳунарии шоирро нишон медиҳанд. Муаллиф бо равиши таҳлиلى ва истиблोलҳои мантиқӣ собит месозад, ки Мастон Шералӣ соҳиби сабки вижа ва забони сайқалёфта буда, дар рушди бадеияи шеъри муосири тоҷик саҳми назаррас гузоштааст.

Боби чоруми диссертатсия, ки ба таҳқиқи низоми вазн, қофия ва радиф дар ашъори Мастон Шералӣ ихтисос ёфтааст, аз лиҳози сохтор ва муҳтаво хеле мукамал баррасӣ гардидааст. Муаллиф бо таъя ба усули таҳлили арузӣ нишон медиҳад, ки шоир дар интиҳоби авзони баҳрҳои аслӣ ва фаръӣ маҳорати баланд дошта, аз имконоти баҳрҳои ҳазач, музореъ, хафиф, муҷтас ва сареъ ҳунармандона истифода намудааст. Баррасии дақиқи аркон ва зифоҳо далели он аст, ки ашъори шоир дорои вазни солим, равон ва ҳушоҳанг буда, бо суннати шеършиносии классикӣ пайванди устувор дорад. Дар фаслҳои боби мазкур, тамоми вижагиҳои сохтории шеърӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифта, бо истинод ба андешаҳои адабиётшиносон собит месозад, ки шоир аз навҳои гуногуни қофияи муқайяд ва мутлақ бо назокат истифода карда, аз нуқсонҳои техникӣ канораҷӯӣ намудааст.

Дар маҷмӯъ, диссертатсия таҳқиқоти мукамал ва арзишманд буда, дорои навгонӣ, таҳлили мустақил ва ҳулосаҳои мантиқӣ мебошад. Муаллиф тавонистааст, ҷойгоҳ ва саҳми Мастон Шералӣро дар адабиёти муосири тоҷик бо далелҳои муътамад ва таҳлилҳои амиқ муайян намояд. Таҳқиқот метавонад, барои муҳаққиқони адабиётшинос, донишҷӯён ва ҳамаи ҳаводорони калом бадеӣ манбаи муфид ва роҳнамо бошад.

Дар автореферат баъзан, такрори фикр, ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ, навиштани калимаҳо бо ду вариант мушоҳида мешавад. Маслан, дар саҳифаи 4 вожаи “аҳаммият” бо як ҳариф “м” ва калимаҳои (Ватан, модар) дар саҳифа 5 бо ҳарфи хурд навишта шуда, ки тасҳеҳи онҳо хусни матлабро хоҳад афзуд.

Эродҳои фавқуззикр хусусияти ҷузъӣ дошта, ба ҳеҷ ваҷҳ арзиши пажӯҳиши мазкурро паст намегардонанд.

Бо назардошти сифатҳо шоистаи илмӣ диссертатсия, муайян гардидани қобилияту маҳорат ва омодагии муаллиф ба корҳои илмӣ таҳқиқотӣ, ҳамчун муқарриз зикр мекунам, ки диссертатсияи Ифтихори Амонкул дар мавзӯи «**Ҷанбаҳои ҳунарии ва вижагиҳои жанрии ашъори Мастон Шерали**» кори анҷомёфтаи илмӣ буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон комилан мувофиқат дорад ва муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) сазовор аст.

Такриздиханда:

доктори илмҳои филологӣ,
профессори кафедраи адабиёти ҷаҳонӣ
Донишгоҳи славянии Русия ва Тоҷикистон

Холов

Холмуҳаммад Раҷабович

«03» апрели соли 2026.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи Мирзо Турсунзода 30
Тел: +(992) 907 72 39 01
E-mail: holl56@list.ru

Имзои Холов Холмуҳаммад Раҷабовичро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳои

Донишгоҳи славянии Русия ва Тоҷикистон

Исмаилова

Мавлюда Норовна

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи Мирзо Турсунзода 30
Тел: +(992) 37 221 35 50
E-mail: r.rektora@mail.ru

«03» апрели соли 2026.